

Journal of Social Science and Buddhistic Anthropology

วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ

<https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JSBA/index>

Wad Wangtawantok Nakhon Si Thammarat, Thailand

pp. 246-261

บทความวิจัย

การศึกษาแนวคิดและกระบวนการในการถ่ายภาพแนวความคิดจากผลงาน

ศิลปะร่วมสมัยชุด “Pink Man” ของมานิต ศรีวานิชภูมิ*

THE STUDY OF PERCEPTION AND CONCEPTUAL PHOTOGRAPHING

PROCEDURES FROM A CONTEMPORARY ART: PINK MAN, MANIT

SRIWANICHBHUMI

ชัชวาล อินทรปาลิต¹Chatchawal Indrapalita¹¹คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ราชบุรี¹Faculty of Humanities and Social Sciences, Muban Chombueng Rajabhat University, Ratchaburi, Thailand¹Corresponding author E-mail: schoolngor@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาเกี่ยวกับความเป็นมา แนวคิดทฤษฎี และแนวคิดในการตีความความหมายของการถ่ายภาพที่ใช้แนวความคิด (Conceptual Photography) ในศิลปะร่วมสมัยของประเทศไทย และ 2) ศึกษาและวิเคราะห์แนวคิด กระบวนการ ผลงานภาพถ่ายชุด “Pink Man” ของมานิต ศรีวานิชภูมิ การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทความวิชาการ บทสัมภาษณ์ โดยวิเคราะห์เนื้อหาตามที่กำหนดในวัตถุประสงค์ด้วยการพรรณนาความ ผลการวิจัยพบว่า 1) การถ่ายภาพที่ใช้แนวความคิด (Conceptual Photography) ของศิลปะร่วมสมัยของประเทศไทยนั้น คือการสร้างสรรคงานภาพถ่ายตามบริบทของสังคมหรือเรื่องราวที่ศิลปินต้องการนำเสนอ

ผ่านกระบวนการวางแผนสู่การสร้างสรรค์ เพื่อตอบสนองแนวความคิด เพื่อให้เกิดความงามทางสุนทรียะ โดยใช้สัญลักษณ์เป็นจุดสังเกตให้เกิดความน่าสนใจภายในภาพ และใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ทางกระบวนการทางคอมพิวเตอร์ในการตกแต่งและสร้างสรรค์เพื่อความสมบูรณ์ ความงามอาจจะไม่ได้อยู่กระบวนการที่เสร็จสิ้นของผลงาน แต่เป็นช่วงตั้งแต่กระบวนการของแนวความคิดรวมไปถึงระยะเวลาจนถึงจุดสำเร็จ ว่าศิลปินมีการเล่าเรื่องได้น่าสนใจมากน้อยเพียงใด 2) การวิเคราะห์ผลงานภาพถ่ายชุด “Pink Man” ของมานิต ศรีวานิชภูมิ ในเรื่องของกระบวนการการถ่ายภาพทางความคิด การใช้ทฤษฎีและแนวทางการปฏิบัติ ศิลปินสร้างสรรค์งานภาพถ่ายชุดนี้จากเรื่องเกี่ยวกับการบริโภคนิยมที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ศิลปินใช้การเสียดสีให้เห็นถึงชนชั้นและค่านิยมในสังคมไทยในช่วงเวลาต่าง ๆ โดยใช้สัญลักษณ์ที่มีความขัดแย้งกับภาพสังคมโดยรวม โดยศิลปินต้องการให้ผู้ชมเห็นภาพและได้คิดตามแนวคิดที่ศิลปินได้ตั้งใจสะท้อนไว้ เพื่อให้เกิดการตระหนักใส่ใจจากคนในสังคม

คำสำคัญ: ศิลปะร่วมสมัย, การถ่ายภาพแนวความคิด, ผลงานภาพถ่ายชุด “Pink Man”

Abstract

The objectives of this research article were to 1) study problems in contemporary art history, theoretical concepts, and conceptual interpretations of conceptual photography in Thailand, and 2) study and analyze the concept and process of Manit Sriwanichpoom's contemporary art work series, "Pink Man". Documents, related research, academic journals, and interviews were used to collect data for this qualitative research, in which the content specified in the objectives was analyzed with description. The research reveals that 1) conceptual photography in Thailand involved the creation of photographic works based on the social context, or story, that the artist wished to convey through the planning process of the creation in order to respond to the concept in order to achieve aesthetic beauty by using signs as remarks to create interest in the photograph and using modern technology through computerized processes to embellish and create perfection. Beauty might not be found in the finished process of the work; however, the artist's narrative was quite compelling from the beginning of the conceptual process to the

point of completion; 2) the analysis of Manit Sriwanichpoom's photography work series, "Pink Man," in terms of the conceptual photography process, theory application, and practice guidelines indicated that the artist created this photography work series based on the concept of consumerism in Thai society, using sarcasm to portray society's classes and social values in Thai society at different times, using symbols that conflict with the image of society as a whole, in which the artist wished that the audience would see the photograph and follow the artist's concept, which was intended to raise awareness and care among people in society.

Keywords: Contemporary Art, Conceptual Photography, A Photographic Work of Pink Man

บทนำ

ศิลปะร่วมสมัยถือกำเนิดขึ้นในช่วงปลายศตวรรษ 20 ต่อกับช่วงต้น ศตวรรษที่ 21 คือ ในยุคของการเข้าสู่สังคมโลกาภิวัตน์ เป็นต้นมาตามที่ สุธี คุณาวิชยานนท์ ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับศิลปะร่วมสมัยไว้ว่า "ศิลปะร่วมสมัย คือ ศิลปะที่สร้างขึ้นร่วมยุคสมัยกับปัจจุบันของเรา อาจนับความร่วมมือกับศิลปะที่ไม่เก่าไปกว่า 20 - 50 ปี" (สุธี คุณาวิชยานนท์, 2563) เป็นช่วงของการแตกตัวออกจากจุดเชื่อมระหว่างยุคศิลปะสมัยใหม่ (Modern Art) และยุคศิลปะหลังสมัยใหม่ (Post - Modern Art) ตามคำกล่าวของ ที่กล่าวว่า "ยุคหลังโมเดิร์นหรือยุคหลังสมัยใหม่ก็คือ การสานต่อแนวคิดต่าง ๆ ที่มาจากรอยผืนแตกนั้น โดยเฉพาะการมองว่าทุกสิ่งไม่ได้ดำเนินไปเป็นเส้นตรง เรียงตามลำดับ หรือดำรงอยู่แบบเป็นขั้วตรงข้ามกัน หากแต่เป็นโครงข่ายสายใยขนาดใหญ่ที่มีความเป็นไปได้มากมาย และไร้ขั้วตรงข้าม ทศนะในการมองโลกที่เปลี่ยนไปเช่นนี้ได้ส่งอิทธิพลต่อแนวคิดต่าง ๆ มากมาย เช่น มุมมองเกี่ยวกับเพศที่ไม่ได้มีแค่เพศกำเนิด ชายหรือหญิงเท่านั้น แต่ยังมีเพศวิถี ความหลากหลายทางเพศ ไปจนถึงการทลายแนวคิดเรื่องสถานะของมนุษย์ในฐานะศูนย์กลางของสรรพสิ่ง ซึ่งนำมาสู่การหันกลับมาให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมและสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ" (กฤษฎิยา ไชยศรี, 2565) โดยแม้ความหมายทั่วไปศิลปะร่วมสมัย แปลว่า ศิลปะ ณ ปัจจุบัน อาจเพราะด้วยความเจริญก้าวหน้าทางสังคม ล้วนก่อให้เกิดการพัฒนาการสร้างสรรค์ผลงานออกมาอย่างลึกซึ้งและแพร่หลาย ซึ่งในยุคของศิลปะร่วมสมัยนั้น ความสวยงามอาจเป็นเพียงแค่ส่วนประกอบอย่างหนึ่งที่ทำให้ผลงานดูมีคุณภาพ โดยกลุ่มศิลปิน

ต่างประเทศนิยมถ่ายทอดงานศิลปะผ่านกระบวนการ กลวิธี รวมถึงแนวคิด มากกว่าความงามในตอนสำเร็จ เพื่อเป็นการเสนอในสิ่งที่ตัวศิลปินต้องการจะบอกกับผู้ชมในงานศิลปะ เช่น ผลงาน Can't Help Myself ในปี 2016 ของ Sun Yuan และ Peng Yu คู่หูศิลปินชาวจีน ที่ใช้เทคโนโลยีแขนจักรกลवादของเหลวสีแดงที่ทำให้นึกถึงเลือด ต้องการจะสะท้อนชะตากรรมของมนุษย์ในโลกที่เทคโนโลยีกำลังมีบทบาทสำคัญ และมนุษย์ก็ต้องเร่งปรับตัวเพื่อแข่งกับโปรแกรมและหุ่นยนต์ จนกระทั่งเส้นแบ่งระหว่างความเป็นมนุษย์และหุ่นยนต์เริ่มพร่าเลือน เป็นต้น และยังมีศิลปินทั่วโลกอีกมากมายที่ใช้ความเป็นศิลปะร่วมสมัยสร้างสรรค์ผลงานออกมาอย่างแพร่หลายสำหรับประเทศไทยนั้น ได้รับอิทธิพลการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจากต่างประเทศอยู่น้อยและมีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในวงการศิลปะ ด้วยการเข้ามาของศิลปินชาวอิตาลี คือ นายคอร์ราโด เฟโรจี (Corrado Feroci) ชื่อไทย อาจารย์ศิลป์ พีระศรี ตามที่ได้ก่อตั้งโรงเรียนสอนศิลปะขึ้นมาในปัจจุบันคือ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสุพรรณ ได้กล่าวไว้ว่า “ช่วงเวลาดังกล่าว เป็นหัวเลี้ยวหัวต่อสำคัญในการเปลี่ยนแปลงการศึกษาจากระบบช่างที่ถ่ายทอดกันในสกุลช่างมาเป็นสถาบันการศึกษาที่มีหลักสูตรเช่นเดียวกับสถาบันศิลปะในประเทศตะวันตก ซึ่งเป็นปฐมบทของการศึกษาศิลปะตามแบบอย่างศิลปะตามหลักวิชา (Academy Art) ซึ่งเป็นต้นกำเนิดการสร้างสรรคศิลปะสมัยใหม่ในประเทศไทย” (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, 2548) ทำให้การสร้างสรรคงานศิลปะของไทยมีความพัฒนาขึ้นตามหลักการสากล จนเกิดเป็นที่ยอมรับจากการแสดงผลงานศิลปะในต่างประเทศมากขึ้น และมีการจัดการประกวดต่าง ๆ สำหรับสิทธิธรรม โรหิตะสุข ได้กล่าวถึงการสร้างสรรค์ในศิลปะร่วมสมัยของไทยไว้ว่า “ศิลปะร่วมสมัยของไทยก่อรูป เติบโตและมีพัฒนาการหล่อหลอมและสั่งสมทางความคิดและการสร้างสรรค์มาอย่างยาวนาน จากศิลปะแนวประเพณีดั้งเดิมของไทย (Thai Tradition Art) จากภายนอก ทั้งฟากฝั่งโลกตะวันตกและตะวันออก จนกระทั่งพัฒนาการต่อยอดกับกระแสความเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรมที่เข้าสู่ความเป็นสมัยใหม่ (Contemporary Art) ที่มีแนวทางและการสร้างสรรค์ที่หลากหลาย” (สิทธิธรรม โรหิตะสุข, 2564); (สิทธิธรรม โรหิตะสุข, 2564)

ในความเป็นยุคศิลปะร่วมสมัยในประเทศไทยนั้น งานศิลปะมีการพัฒนาอย่างมีอิสระเสรี ศิลปินมีสิทธิ์เลือกการแสดงออกทั้งในด้านแนวความคิดที่แสดงความเป็นตัวตนผ่านวิธีการทางศิลปะ ผนวกกับแนวคิดที่กลั่นกรองออกมาในรูปสัญลักษณ์โดยการสร้างสัญลักษณ์ (Symbol) ผ่านงานศิลปะ เพื่อตอบสนองความต้องการ ซึ่งสามารถเรียกว่าเป็นศิลปะแนวความคิด (Conceptual Art) ให้ออกมาเป็นผลงานศิลปะ ตามคำกล่าวของ สุธี คุณาวิชยานนท์ ว่า “ในงานคอนเซ็ปชวล อาร์ต เน้นที่ความคิดของศิลปินทำให้กิจกรรมหรือความคิดต่าง ๆ สามารถ (มีความเป็นไปได้) ที่จะเป็น

งานศิลปะ” (สุธี คุณาวิชยานนท์, 2546) โดยใช้ความงามทางสุนทรียะ สำหรับงานศิลปะรูปแบบนี้ ศิลปินต้องอาศัยกระบวนการที่ชำนาญในด้านแนวคิด การถ่ายทอด รวมไปถึงการนำเสนอเพื่อตอบสนองแนวความคิดให้ออกมาเป็นงานศิลปะ มีการใช้ความสามารถทางเทคโนโลยีเข้ามาช่วยเพื่อทำให้เกิดภาพตามที่ศิลปินคิดและต้องการนำเสนอมากที่สุด ซึ่งนอกจากจะอาศัยแนวความคิดและความชำนาญในการถ่ายภาพแล้ว ศิลปินต้องมีทักษะในการถ่ายทอดผลงานที่ทำให้ผู้ชมได้รู้ถึงแนวความคิดที่เป็นอัตลักษณ์ของศิลปินด้วยจึงจะทำให้ศิลปะภาพถ่ายแนวความคิดเกิดความงามขึ้นได้ (อัษฎา โปราณานนท์, 2556) ภาณุ บุญพิพัฒนาพงศ์ ได้ให้นิยามว่า คอนเซ็ปชวลอาร์ต (Conceptual art) แปลว่า “ศิลปะเน้นแนวคิด” เป็นกระแสเคลื่อนไหวทางศิลปะที่ให้ความสำคัญกับความคิดมากกว่าสุนทรียะและความงาม กล่าวถึงแนวทางศิลปะที่สร้างความครุ่นคิดต่อผู้ชมงานทั้งในรูปแบบ แนวคิด และการนำเสนอ ศิลปินคอนเซ็ปชวล ปฏิเสธแนวทางและขนบธรรมเนียมเดิม ๆ ของศิลปะอย่างสิ้นเชิง พวกเขาถือว่าความคิดนั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นที่สุดและพอเพียงแล้วสำหรับศิลปะ ส่วนสิ่งอื่นอย่างความงาม สุนทรียะ ทักษะฝีมือของศิลปิน หรือแม้แต่การแสดงออกทางอารมณ์ ด้วยเหตุนี้ที่ทำให้มองว่าศิลปะคอนเซ็ปชวล “ไม่ใช่ศิลปะ” เช่นเดียวกับภาพวาดหยดสีของ แจ็คสัน พอลล็อก (Jackson Pollock) หรือกระป๋องชุปของ แอนดี้ วอร์ฮอล (Andy Warhol) ตามกาลนิยามไว้ในอดีต (ภาณุ บุญพิพัฒนาพงศ์, 2564)

ศิลปะการถ่ายภาพเป็นผลงานศิลปะเน้นความคิดที่มีรูปแบบร่วมสมัยอย่างหนึ่ง ที่มีการพัฒนาจากอดีตจนถึงปัจจุบันมีการพัฒนารูปแบบต่าง ๆ และการถ่ายภาพเน้นแนวความคิด (Conceptual Photography) ก็เป็นอีกรูปแบบหนึ่งในงานศิลปะภาพถ่าย ที่เกิดขึ้นในสมัยที่ศิลปะในประเทศไทยก้าวเข้าสู่ความเป็นศิลปะร่วมสมัย มีศิลปินมากมายได้สร้างสรรค์งานศิลปะจากภาพถ่ายขึ้น เช่น รงค์ วงษ์สวรรค์ ที่เน้นการถ่ายภาพสะท้อนผลงานเกษตรกร หรือแม้แต่วงศ์จันทร์ ล้อมโลหะกุล ศิลปินผู้ถ่ายทอดความเป็นชนบทที่เป็นวิถีชีวิตที่มีเอกลักษณ์และค่านิยมประเพณีที่บ่งบอกได้ถึงยุคสมัย แต่ผลงานภาพถ่ายร่วมสมัยที่มีชื่อเสียงจนถึงปัจจุบันและยังถือเป็นต้นแบบให้ผู้ที่สนใจภาพถ่ายแนวนี้นี้ คือ ผลงานชุด “Pink Man” ของมานิต ศรีวานิชภูมิ ศิลปินถ่ายภาพร่วมสมัยของประเทศไทยซึ่งงานชุดนี้ เป็นงานภาพถ่ายที่เป็นการแสดงแนวความคิด (Conceptual) ที่เกี่ยวกับการเมือง ทุนนิยม สังคม โดยการใช้การเสียดสี ด้วยเทคนิคการประสมสื่อภาพถ่ายกับการใช้คอมพิวเตอร์กราฟิกร่วมกันเพื่อถ่ายทอดออกมา ซึ่งงานชุดนี้ไม่เพียงแสดงในประเทศไทยเพียงเท่านั้น แต่ยังสามารถจัดแสดงในหลายประเทศ และยังเป็นกรณีศึกษาในทางทฤษฎีและเป็นแนวทางปฏิบัติได้อย่างดีมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วตามเศรษฐกิจ สังคม การเมือง รวมไปถึงอุตสาหกรรมในการผลิตเทคโนโลยีทางการถ่ายภาพเพื่อ

ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค จึงเป็นปัจจัยหลักสำคัญที่ทำให้เกิดการพัฒนางานด้านศิลปะดิจิทัลตามไปด้วย การทำงานศิลปะจึงมีการพัฒนาคุณสมบัติในการถ่ายภาพและเทคนิคที่ได้หลากหลาย

บทความนี้นำเสนอ แนวคิดและกระบวนการทางศิลปะร่วมสมัยเกี่ยวกับการถ่ายภาพ แนวความคิดจากผลงานชุด “Pink Man” ของมานิต ศรีวานิชภูมิ ผ่านการวิเคราะห์และตีความ และเอกสารที่เกี่ยวข้องว่ามีหลักแนวคิด ทฤษฎี ในการพิจารณาถึงกระบวนการสร้างสรรค์งานถ่ายภาพที่ใช้แนวความคิด (Conceptual Photography) ที่มีแนวทางการสร้างสรรค์เพื่อเป็นฐานในการคิดวิเคราะห์และการปรับใช้การสร้างสรรค์การถ่ายภาพในระดับผู้ที่สนใจรวมถึงใช้ในระดับการเรียนการสอนสามารถในการนำไปประยุกต์ต่อยอดความรู้ให้เข้ากับวิธีการการสอนได้สืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับความเป็นมา แนวคิดทฤษฎี และแนวคิดในการตีความความหมายของการถ่ายภาพที่ใช้แนวความคิด (Conceptual Photography) ในศิลปะร่วมสมัยของประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์แนวคิด กระบวนการผลงานภาพถ่ายชุด “Pink Man” ของมานิต ศรีวานิชภูมิ

วิธีดำเนินการวิจัย

วิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ศึกษาโดยวิจัยจากเอกสาร (Documentary Research) เป็นสำคัญ โดยค้นคว้ารวบรวมข้อมูล จากเอกสารชั้นต้น ได้แก่ ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวกับศิลปะร่วมสมัยในประเทศไทยและการถ่ายภาพร่วมสมัยและภาพถ่ายผลงานชุด “Pink Man” และเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เอกสารชั้นรอง ได้แก่ งานวิจัย หนังสือ ตำรา บทความทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ต่าง ๆ ตลอดจนข้อมูลจากเอกสารออนไลน์ ที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวข้องกับประเด็นวิจัยที่ว่าด้วยแนวคิดและกระบวนการในการถ่ายภาพแนวความคิดจากผลงานศิลปะร่วมสมัยชุด “Pink Man” ของมานิต ศรีวานิชภูมิ จากนั้นนำมาตีความเพื่อหาความหมาย โดยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์ผลงานศิลปกรรมร่วมด้วย ตามที่กำหนดในวัตถุประสงค์ โดยการพรรณนาความจากการวิจัยเอกสารดังกล่าวตามที่ได้เขียนไว้ในวิธีการดำเนินการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลการสร้างสรรคงานศิลปะภาพถ่ายในงานศิลปะสมัยใหม่ชุด “Pink Man” ของมานิต ศรีวานิชภูมิ จากเอกสารข้างต้น เพื่อวิเคราะห์ในรูปแบบของการสื่อสัญลักษณ์และการตีความหมายกับบริบทของภาพถ่ายที่ศิลปินต้องการนำเสนอในรูปแบบของงานศิลปะที่มีความร่วมสมัย โดยศึกษาจากสัญลักษณ์และความหมายต่าง ๆ ในภาพถ่ายมาใช้ในการสร้างสรรค์เป็นงานศิลปะจากผลงานของศิลปิน

ผลการวิจัย

ในการศึกษาแนวคิดและกระบวนการในการถ่ายภาพแนวความคิดจากผลงานศิลปะร่วมสมัยชุด “Pink Man” สรุปเป็นประเด็นได้ดังต่อไปนี้

พัฒนาการศิลปะร่วมสมัยในประเทศไทยเติบโตมาพร้อมกับประวัติศาสตร์การสร้างชาติไทย ซึ่งเกิดขึ้นจากอิทธิพลอำนาจภายใน และอำนาจภายนอก คือ จากตะวันตกในทศวรรษ 1990 เป็นยุคของสังคมโลกาภิวัตน์ซึ่งเกิดขึ้นพร้อมกันทั่วโลก ทำให้สังคมไทยเกิดการแลกเปลี่ยนอำนาจอิทธิพลจากต่างประเทศ ซึ่งเป็นปฏิกริยาทั้งการเปิดรับและต่อต้านในเวลาเดียวกัน วงการศิลปะร่วมสมัยไทยมีการสร้างความสัมพันธ์ต่อวงการศิลปะตะวันตกหรือนานาชาติที่ชัดเจนมากขึ้น ดังเห็นได้จากการที่ศิลปินไทยเริ่มเป็นที่ยอมรับจากเวทีศิลปะนานาชาติผ่านการแสดงผลงานศิลปะ

การถ่ายภาพแนว Conceptual Photography ต้องอาศัยกรอบความคิดที่จะนำเสนอต้องมีโนภาพ ตั้งเป็นโจทย์ไว้ก่อน แล้วก็หาสิ่งที่ได้คิดเอาไว้ (Subject) กับแนวหรือวิธีนำเสนอ (Presentation) จะใช้สัญลักษณ์ หรือภาพ หรือตัวหนังสือผลิตเป็นผลงานออกมา แสดงให้ผู้ชมเห็นว่าเป็นงานภาพถ่ายที่ถ่ายทอดออกมาจากความคิด จากการใช้จินตนาการ ในการทำสิ่งที่มีความแปลกออกไปจากความเป็นจริง

แนวคิดในการถ่ายภาพแนวความคิด (Conceptual Photography) คือ ความคิด (Idea) หรือ มโนทัศน์ (Concept) เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด สำหรับการทำงานศิลปะ เมื่อศิลปินทำงานศิลปะในแบบคอนเซ็ปชวล นั้นหมายความว่า “การวางแผนและการตัดสินใจทั้งหมดได้ถูกทำขึ้นล่วงหน้าไปแล้ว (ในความคิด) การสร้างตัวงานออกมา เป็นเพียงกิจที่ทำพอเป็นพิธีเท่านั้น” (ภาณุ บุญพิพัฒนาพงศ์, 2560)

ศิลปะแนวความคิดนั้น มีความแตกต่างจากศิลปะรูปแบบอื่น ๆ ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจาก ยุคศิลปะยุคดาดา (DADA) ช่วงปี 1917 จากผลงาน Ready ชุด “Fountain” ของมาเซล ดูชอมป์ (Marcell Duschump) ที่นำโถสุขภัณฑ์มาจัดแสดงงาน ผ่านการใช้วิธีการสร้างสรรค์ แบบง่าย ๆ ใช้วัสดุที่มีอยู่ แล้วมาปะติดหรือมาใส่ด้วยกัน จึงทำให้ศิลปินบางกลุ่มต้องการริเริ่มที่จะผลิตผลงาน ขึ้นใหม่ ๆ ที่มีความแตกต่างออกไป เป็นการตอบโต้แนวโน้มของศิลปะที่จะกลายเป็นไปในเชิง การค้ามากขึ้น ศิลปินจึงนำแนวความคิดนี้มาสร้างสรรค์ผลงานที่ตลาดศิลปะไม่ชอบ ซึ่งไม่เป็นที่ น่าสะสม เพราะต้องการให้เห็นความคิดมากกว่าวัตถุและความสวยงาม โดยมากไม่นิยมใช้รูปแบบ ทางศิลปะแบบเดิม ๆ เช่นงานบางชิ้นจะนำเสนอเอกสารข้อมูล บันทึกความคิดของศิลปิน ในบาง งานจะมีการใช้คำ ใช้ภาษาหรือตัวหนังสือ เช่นสร้างคำหรือข้อความบนผนังแกลเลอรี เป็นต้น การละทิ้งศิลปะวัตถุ (ประติมากรรมและศิลปะภาพเขียน) ทำให้เกิดความคิดที่ขัดแย้ง ระหว่าง ศิลปิน คนดู และนักวิจารณ์ (ภาณุ บุญพิพัฒนาพงศ์, 2564)

ผลงานต่าง ๆ ที่ถูกสร้างสรรค์ขึ้นจะเน้นการนำเสนอให้ผู้ชมศิลปะเกิดแนวคิด ร่วมกับ ศิลปินซึ่งอาจจะตรงกันหรือไม่ก็ตาม แต่ก็ถือว่าเป็นการบันทึกแนวคิดรวบยอดของศิลปิน ส่งผล มากกว่าการให้ความรู้สึกหรืออารมณ์สุนทรีย์ แต่เป็นผลงานที่แตกต่างออกไปจากเดิม เป็นผลงานกระตุ้นความคิดให้เกิดความน่าสนใจในครั้งแรกที่ได้ชม กล่าวได้ว่า ศิลปะแนวความคิด เป็นศิลปะที่แสดงความคิดที่เฉียบขาด ล้ำลึก และมีความแปลกแยกมาจากความนึกคิดสามัญ ทั่วไป ศิลปินที่มีกระบวนการทำงานจากแนวความคิดจากบริบทต่าง ๆ ในสังคมสู่ความคิดรวบ ยอดในการทำงานศิลปะเป็นเรื่องของการเปลี่ยนแปลงที่ถาวร และอยู่ในความทรงจำ

การถ่ายภาพแนวความคิด (Conceptual Photography) หมายถึง การถ่ายภาพที่ ต้องการถ่ายทอดสิ่งที่ต่างออกไปจากการถ่ายภาพธรรมดาหรือแนวอื่น ๆ เช่น การถ่ายภาพ วิวทัศน์ (Landscapes), การถ่ายภาพ (Architectural), การถ่ายภาพเชิงข่าว (Photojournalism), การถ่ายภาพวิถีชีวิต (Life) หรือ การถ่ายภาพสารคดี (Documentary) เป็นต้น ซึ่งประเภทของ การถ่ายภาพที่กล่าวมา ล้วนเป็นการถ่ายทอดให้เห็นถึงความเป็นจริง หรือสิ่งที่เกิดขึ้นตาม ธรรมชาติ หรือได้รับการสร้างขึ้นมา โดยมีได้มีการบิดเบือนจากความเป็นจริงแต่การถ่ายภาพ แนวคิด เป็นการนำเสนอสิ่งที่ไม่ได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เป็นการนำเสนอให้เห็นสิ่งที่ไม่ได้ เกิดขึ้นจริง เป็นการนำเสนอสิ่งที่ผู้ถ่ายได้ใส่ความคิด (Concept) ของตนเข้าไป ภาพอาจจะมีความ เป็นนามธรรมอยู่บ้าง ซึ่งสามารถทำให้เห็นว่าเป็นการสื่อให้เห็นทางด้านความคิดของผู้ถ่าย ให้ดูว่า ความหมายในภาพคืออะไร มากกว่าตัวภาพเอง บางภาพจะมีแค่ความหมายเดียว แต่บางภาพ อาจจะตีความได้มากมาย

ภาพที่ 1 ผลงานการถ่ายภาพ“Pink Man” ของมานิต ศรีวานิชภูมิ

การวิเคราะห์แนวการสร้างสรรคผลงานชุด “Pink Man” เป็นการวิเคราะห์ผลงานภาพถ่ายแนวความคิดในยุคร่วมสมัยของประเทศไทยที่มีการแสดงออก โดยใช้การนำเสนอแนวความคิดในเชิงเสียดสี ประชดประชัน โดยภายในงานศิลปินต้องการนำเสนอรูปแบบงานที่มีความขัดแย้งโดยใช้สิ่งที่มาเป็นจุดเด่นของงาน (Subject) คือ พังค์แมน ที่ต้องการสะท้อนให้เห็นถึงสังคมบริโภคนิยมจนเกินพอดี จนทำให้เราเองลืมนองโทษหรือพิษร้ายของมันที่กำลังจะเกิดขึ้นในสังคมไทย พังค์แมน อาจเป็นบุคคลที่ได้รับพิษร้ายจากระบบทุนที่ทำให้ตัวเองตกอยู่ในสภาพที่ดูไร้ชีวิตและคำนึงแต่การที่จะได้บริโภค โดยนำมาจัดองค์ประกอบร่วมกับภาพเหตุการณ์ปัญหาสังคมตั้งแต่อดีตในช่วงของการประท้วง ตุลา พ.ศ. 2516 และ 6 ตุลา 19 ในชุด “ปีศาจสีชมพู” หนึ่งในซีรีส์ชุด “Pink Man” จนถึงภาพสังคมในยุคต้มยำกุ้ง เพื่อให้เห็นถึงสภาพสังคม ศิลปินมีความตั้งใจในการถ่ายทอดความเป็นภาพถ่ายที่เน้นการใช้แนวคิด และมีการใช้เทคนิคคอมพิวเตอร์ในการปรับแต่งภาพของ “Pink Man” ร่วมกับภาพในอดีตให้มีลักษณะเป็นความร่วมมือ

ในกระบวนการทางการสร้างสรรคงานศิลปะภาพถ่ายชุดนี้ ศิลปินสื่อถึงการใช้สัญลักษณ์ (Sign) คือ การใช้ตัว “Pink Man” ที่เป็น Subject ของงานในการแสดงอารมณ์ที่นิ่งเฉย ไม่สนใจสภาพแวดล้อมรอบด้านที่ศิลปินใช้ภาพเหตุการณ์บ้านเมืองที่เป็นปัญหาในสังคม ซึ่งเกิดขึ้นในเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ของประเทศไทยที่ถูกทำให้มองข้ามไปแต่ในภาพที่มีผู้ชายใส่สูทสีชมพูแสดงอารมณ์ความขัดแย้งแสดงในเรื่องของ “เครื่องแบบ” ในงานเพื่อแสดงตัวตนหรืออัตลักษณ์และสถานภาพในสังคม ของชนชั้นต่าง ๆ ทั้งนักธุรกิจหรือปัญญาชนเพื่อเป็นตัวแทนของสังคมประเทศไทย ณ ช่วงนั้น นำเสนอของผู้คนที่ขาดจิตสำนึก และเพลิดเพลินกับการเป็นไทยมุงด้วย

ความสนใจ ประเด็นที่มีความขัดแย้งทางด้านอารมณ์ในแนวคิดของศิลปินเพื่อการตีแผ่และเปรียบเทียบสถานการณ์ในสังคมไทยออกมาเป็นภาพผลงานชุด “Pink Man”

ส่วนในประเด็นทางด้านความคิดในภาพผลงานชุด “Pink Man” มานิต ศรีวานิชภูมิ ได้กล่าวว่า “Pink Man” คือ ความรู้สึกไม่พอใจและแปลกแยกของฉันที่มีต่อแนวคิดบริโภคนิยม ซึ่งได้รับการยอมรับอย่างเรียบง่ายและปราศจากการพิจารณาจากสังคมไทยฉันรู้สึกว่ารระบบนี้ได้กดขี่เราโดยที่เราไม่รู้ตัวนอกจากนี้ เราถูกบังคับให้ทำในลักษณะเดียวกันมีการเคลื่อนไหวไปสู่ความเท่าเทียมกัน Pink Man เดินไปมาอย่างเงิบ ๆ และไร้รอยยิ้มเหมือนหุ่นยนต์ ศิลปินใช้ภาพถ่ายเป็นสื่อในการแสดงความคิดของเขา และเล่นล้อกับภาพลักษณ์ในสังคมเพื่อเยาะหยันค่านิยมของชนชั้นกลาง ตลอดจนโครงสร้างอำนาจในสังคม ภาพถ่ายเป็นสื่อที่เหมาะสมในการเล่นกับความจริงและความหมายแฝง เพราะคุณสมบัติในการบันทึกความเป็นจริงตามที่ตาเห็นนี้ศิลปินสร้างสรรค์ผ่านการตระหนักถึงการตีแผ่สังคมในปัจจุบันที่มีการเปรียบเทียบกับสภาวะแวดล้อมที่เกิดขึ้นด้วยการใช้สัญลักษณ์ จึงสามารถกล่าวได้ว่าเป็นการสร้างสรรค์งานร่วมสมัยในเทคนิคของการถ่ายภาพที่สามารถทำให้ผู้ชมหรือสังคมได้เกิดการติดตาม ในรูปแบบของศิลปะแนวความคิดได้อย่างสมบูรณ์แบบ

สำหรับงานภาพถ่ายชุด “Pink Man” ก็เข้าไปอยู่ในเหตุการณ์สำคัญของประเทศไทยในอดีตที่เกือบจะถูกกลืนเลือนไปแล้วในปัจจุบัน ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดที่สุดในขณะนี้คงจะเป็น ที่ Pink Man เดินทางย้อนเวลากลับไปยังเหตุการณ์สำคัญทางการเมืองของประเทศไทย เมื่อครั้ง 6 ตุลา และ Horror in Pink นี้ ก็ดูจะเป็นซีรีส์ Pink Man ชุดแรก ๆ ที่มีเรื่องของการเมืองเข้ามาแสดงตนให้เห็นชัดเจน แม้จะอยู่ท่ามกลางเหตุการณ์ความขัดแย้งรุนแรง และอยู่ร่วมภาพกับชีวิตหลายชีวิตที่กำลังถูกปลิดปลิวให้จบสิ้นอย่างไร้ค่า Pink Man ก็ยังคงเป็น Pink Man ที่ไม่มีหระต่อเรื่องราวใด ๆ ทั้งนั้น นอกจากการบริโภคและผลประโยชน์ของตัวเอง เขายังเสียสละผู้คนในสังคมบริโภคด้วยการสร้างตัวละคร “Pink Man” ขึ้นมา โดยให้กวีอย่าง สมพงศ์ ทวี เป็นตัวแบบแต่งชุดสูทสีชมพูทั้งตัว และเดินเข็นรถเข็นสีชมพูไปตามสถานที่ต่าง ๆ อันเป็นสัญลักษณ์ของวัฒนธรรมบริโภค ด้วยใบหน้าที่ไม่สนใจใคร่อะไรนัก บ้างก็ทำท่าที่เย้ยหยัน หรืออ่านบทกวีที่ไม่มีใครสนใจฟัง

ความน่าสนใจในงานภาพถ่ายชุด “Pink Man” ของมานิต ศรีวานิชภูมิ นั้นสามารถวิเคราะห์ความงามและความน่าสนใจจากหลักการวิเคราะห์ทางด้านศิลปะ สามารถแบ่งได้เป็น 3 ข้อดังนี้ คือ

1. ด้านความงาม ศิลปินมีการนำเสนอความงามจากผลงานชุดนี้จากการใช้สัญลักษณ์เรื่องของสีและอารมณ์ภายในงานที่รวมถึงได้สร้างสัญลักษณ์ภายในงานขึ้น คือการใช้ผู้ชายใส่สูทในชุดสีชมพูเข้มนรกลงไปในที่ต่าง ๆ ที่สามารถบ่งบอกถึงสัญลักษณ์ถึงความขัดแย้งภายใต้การนำเสนอในผลงาน

2. ด้านสาระ ศิลปินต้องการใช้การนำเสนอโดยนำสัญลักษณ์ที่สร้างไปมีบทบาทหรือปรากฏตัวอยู่ในบริบทของสังคมทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองเพื่อนำเสนอแนวความคิดของตนเองเกี่ยวกับสังคมที่มีการเปลี่ยนในด้านต่าง ๆ ในหลาย ๆ ช่วงเวลา

3. ด้านอารมณ์ความรู้สึก ศิลปินได้เลือกภาพที่เกี่ยวกับปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นจริงทั้งในอดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมของตนเองผ่านบรรยากาศที่รุนแรงหรือปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้ผู้ชมได้ศึกษาความเป็นศิลปะร่วมสมัยได้

ภาพที่ 2 ผลงานการถ่ายภาพ“Pink Man” ของมานิต ศรีวานิชภูมิ

อภิปรายผล

จากข้อมูลที่ได้กล่าวมาข้างต้น ทำให้สามารถวิเคราะห์ถึงแนวคิดกระบวนการ ในการถ่ายภาพแนวความคิดจากผลงานศิลปะร่วมสมัยชุด “Pink Man” ของมานิต ศรีวานิชภูมิ โดยสามารถอภิปรายเป็นประเด็น ได้ดังนี้

1. แนวความคิดและกระบวนการในการถ่ายภาพแนวความคิด (Conceptual Photography) ในความหมายคำว่า Conceptual Art หรือ ศิลปะแนวความคิด ศิลปินและผู้ทรงคุณวุฒินิยามคำนี้ว่าเป็นงานความคิดรวบยอด มักจะเน้นความคิดมากกว่าตัววัตถุ ผ่านเทคนิค รูปแบบและวิธีการ รวมถึง “สัญลักษณ์” ตามที่ กาญจนา แก้วเทพ กล่าวคือ เป็นภาพในจินตนาการที่อยู่เหนือขอบเขต ความต้องการทางวัตถุนั้นจึงเป็นสิ่งที่เติมเต็มได้อย่างไม่รู้จบ

(กาญจนา แก้วเทพ และคณะ, 2555) เพื่อตอบสนองความคิดและความต้องการของศิลปิน จึงเป็นเหตุให้ศิลปะแนวความคิดมีความหลากหลายทางด้านกลวิธีรวมถึงเทคนิคในการถ่ายทอดออกมาต่อสายตาผู้ชมได้กลายเป็นคำอธิบายถึงศิลปะที่มีรูปแบบที่นอกเหนือทั้งงานจิตรกรรมหรืองานประติมากรรม เช่น งานที่ใช้สื่อการแสดงอย่าง ศิลปะการแสดงสด (Performance) หรือ ศิลปะภาพเคลื่อนไหว (Video Art) ที่ผู้ชมได้แต่ดูข้อมูลภาพร่างและภาพถ่ายที่ศิลปินบันทึกไว้ในกระบวนการสร้างสรรค์และการพัฒนารูปแบบงานศิลปะแนวความคิดอีกหนึ่งประเภท ที่มีความแพร่หลายเพิ่มมากขึ้น คือ การถ่ายภาพ (Photography) เพราะในยุคของการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาเทคโนโลยีที่มีความเจริญก้าวหน้า ทำให้สื่อในการสร้างสรรค์ผลงานคือกล้องดิจิทัลมีบทบาทสำคัญทำให้เกิดการสร้างสรรค้อย่างต่อเนื่องจึงเป็นผลที่ทำให้ศิลปินหรือช่างภาพใช้ประโยชน์ของการถ่ายภาพมาสร้างเป็นงานศิลปะ ซึ่งผู้ถ่ายภาพหรือศิลปินจะต้องอาศัยความรู้ความชำนาญทางด้านการถ่ายภาพแล้ว ศิลปินจะต้องมีกระบวนการคิดที่มีส่วนสำคัญที่ช่วยให้ภาพถ่ายมีคุณค่าในทางศิลปะ โดยภาพถ่ายแนวความคิด ผู้สร้างสรรค์จำเป็นต้องมีความรู้ทางด้านศิลปะในการจัดองค์ประกอบ และความงามสุนทรีย์ทางศิลปะและองค์ความรู้ทางการถ่ายภาพควบคู่กันไป แต่สิ่งที่สำคัญในการถ่ายทอดผลงานนั้น คือ ศิลปิน ควรนำเสนอแนวความคิดที่การกลั่นกรอง จึงจะสร้างสรรค์งานแนวความคิดที่อยู่ในรูปแบบของการถ่ายภาพได้อย่างมีคุณค่ามากที่สุด โดยสิ่งสำคัญในการวิเคราะห์และนำมาปฏิบัติในการสร้างสรรค์งานภาพถ่ายแนวความคิด ได้จำแนกไว้ดังนี้

1.1 การใช้สื่อกับการสร้างสรรค์ศิลปะในปัจจุบัน ในแนวทางการสร้างสรรค์งานแนวความคิด เป็นการให้ความสำคัญกับความคิดมากกว่าวัตถุ ตอบสนองการรับรู้มากกว่าการใช้สุนทรีย์ทางศิลปะ นอกจากผู้สร้างสรรค์ผลงานภาพถ่ายแนวความคิดจะยึดแนวความคิดในการถ่ายทอดทางความคิดตามความเจริญเติบโตทางด้านวัตถุแล้วยังต้องอาศัยความชำนาญ ตามที่ ธนกิจ โคกทอง และคณะ กล่าวว่า ในแง่ของการถ่ายภาพนั้นเป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยเรื่องของศิลปะและวิทยาศาสตร์จำเป็นต้องรู้ใน เรื่องของเครื่องมือ ที่ใช้ในการถ่ายภาพรวมถึงการควบคุมและการใช้เครื่องมือเหล่านั้นด้วย และเมื่อนำมาประสานเข้าด้วยกัน กับศาสตร์แห่งศิลปะ ทั้งในเรื่องของการจัดองค์ประกอบ การเลือกใช้สีการควบคุมระดับของแสงเงาแล้วนั้น จึงจะได้มาซึ่งผลงานภาพถ่ายที่สมบูรณ์เช่นกัน (ธนกิจ โคกทอง และคณะ, 2557) ตามที่ กฤษณะ บุญเทียน และศุภกรักร สุวรรณวัจน์ กล่าวไว้ว่า โดยผลงานศิลปะได้วิวัฒนาการมาถึงจุดที่สามารถสร้างสรรค์ผลงานศิลปะด้วยเทคโนโลยีทางวิทยาศาสตร์ว่าด้วยเรื่อง “แสง” นั่นคือ “การถ่ายภาพ” (Photography) ซึ่งจนในที่สุดภาพถ่ายก็สามารถแสดงอารมณ์ความรู้สึกจากผู้ถ่ายภาพออกมาเป็นผลงานที่สื่อสาร

ความคิดอารมณ์ความรู้สึก (กฤษณะ บุญเทียน และศุภรัก สุวรรณวัจน์ , 2560) ซึ่งการสร้างสรรคงานนั้นอาจจะไม่ได้สิ้นสุดแค่กระบวนการถ่ายภาพ หากแต่ศิลปินสามารถนำสื่อต่างที่มีพัฒนาตามเทคโนโลยีที่พัฒนาขึ้นมาใช้ในการสร้างสรรคงานรูปแบบต่าง ๆ เข้ามาผสมกับการถ่ายภาพ ซึ่งเป็นกระบวนการการพัฒนาภาพถ่ายหลังจากการถ่ายภาพ เพื่อให้ได้ผลลัพธ์สุดท้ายที่มีคุณภาพดีที่สุดก่อนนำเสนอภาพสู่ผู้รับชม ซึ่งในงานถ่ายภาพเน้นความคิดในปัจจุบันมักนิยมจะอาศัยเทคโนโลยีจากคอมพิวเตอร์ในรูปแบบของงานศิลปะดิจิทัล (Digital Art) โดยใช้การตกแต่งกราฟิกเข้ามาช่วยให้กระบวนการทางความคิดมีความชัดเจนสู่ผู้ชมมากที่สุด การนำโปรแกรมตัดต่อทางคอมพิวเตอร์สร้างสิ่งที่กระบวนการภาพถ่ายไม่สามารถตอบโจทย์การสร้างสรรคได้ เพื่อสร้างความสมบูรณ์ในงานมากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นที่สมบูรณ์นั้นจะมีรูปแบบที่เป็นอย่างไร หากมีการตอบสนองเรื่องแนวคิดของศิลปินได้ครบถ้วนที่สุด ก็กล่าวว่า เป็นงานแนวความคิดได้

1.2 รูปแบบการนำเสนอการถ่ายภาพแนวความคิด การถ่ายภาพแนวความคิดส่วนใหญ่มักนำเสนอในเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคมโดยผนวกกับความคิดของตัวเองเข้าไป ทั้งในการนำเสนอด้วยรูปแบบที่ชัดเจนรวมไปถึงรูปแบบคลุมเครือพร้อมให้ผู้ชมคิดได้อย่างหลากหลายงานศิลปะภาพถ่าย แนวความคิดมักได้แรงบันดาลใจจากการศึกษาในศาสตร์ต่าง ๆ เช่น ประวัติศาสตร์ ปรัชญา การเมือง วิทยาศาสตร์ หรือสิทธิมนุษยชน ซึ่งรูปแบบเหล่านี้มีการพัฒนาในเชิงบูรณาการให้เข้ากับความเป็นศิลปะแนวความคิดตั้งแต่ยุคที่ศิลปะเข้าสู่ศิลปะร่วมสมัย มีทั้งการสนับสนุนและต่อต้าน หรือการเสียดสี การประชดประชัน ความท้าทายในงานภาพถ่ายแนวความคิดนั้น อยู่ที่ศิลปินมีกระบวนการคิดและการวางแผนในการสร้างสรรคผลงานเพียงใด แต่วิจัยฉบับนี้ได้ทำการศึกษาผลงานภาพถ่ายชุด (Pink Man) ของ มานิต ศรีวานิชภูมิ เพราะเนื้อหาที่ศิลปินใช้มีความตรงกับปัจจุบันสมัย เพื่อเป็นแนวทางที่ให้ผู้สนใจได้ทราบถึงกระบวนการการทำงาน และยังสามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนทั้งทฤษฎีและแนวทางปฏิบัติได้

2. ข้อสังเกตที่ค้นพบจากผลการศึกษา คือ การสร้างสรรคผลงานภาพที่เน้นแนวความคิดในปัจจุบันนั้น ผู้สร้างสรรคควรมีความเข้าใจในการถ่ายภาพอย่างถ่องแท้ แม้ว่าเทคโนโลยีจะเอื้อให้กับการทำงานอย่างสะดวกสบายแต่สิ่งสำคัญ คือ กระบวนการความคิดที่ผ่านการตกตะกอนอย่างถี่ถ้วน การใช้ทฤษฎีทางด้านศิลปะเป็นสิ่งสำคัญในการทำงานศิลปะบนความแตกต่างทางด้านสังคมตลอดจนเรื่องราวที่ต้องการนำเสนอ ก็สามารถทำให้ผู้สร้างสรรคผลงานมีตัวเลือกที่ผลิตผลงานที่ทำให้ผู้ชมเกิดความสนใจได้ สิ่งหนึ่งที่สำคัญที่สุด คือ การใช้องค์ความรู้ทั้งทางด้านการสร้างสรรคและกระบวนการคิดจะต้องสอดคล้องควบคู่กันไป ตามที่ ศรศักดิ์ คักดีบดินทร์ได้

กล่าวไว้ว่า เทคโนโลยีในปัจจุบันช่วยให้ช่างภาพสามารถผลิตภาพประเภท Conceptual Photography ได้ง่ายขึ้น และดูสมจริงมากขึ้น หรือทำอะไรที่กล้องฟิล์มในอดีตไม่สามารถทำได้ บ่อยครั้งที่ Conceptual Photography ใช้ในการสื่อสาร ถ่ายทอดอารมณ์ หรือบอกเป็นนัยเกี่ยวกับผู้คน การเมือง หรือสังคม ภาพที่ใช้อาจจะไม่ใช่เป็นภาพที่ถ่ายเพียงครั้งเดียว อาจจะเป็นการซ้อนฟิล์ม ถ่ายซ้อน หรือว่าอาจจะมีการไปต่อเติมกับภาพอื่น ภาพจะออกมาสะท้อนอารมณ์ หรือสร้างความประทับใจ ก็แล้วแต่ที่ผู้ถ่ายได้วาง Concept ไว้ (ศรศักดิ์ ศักดิ์บดินทร์, 2559)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ในการวิเคราะห์การศึกษาแนวคิดและกระบวนการในการถ่ายภาพแนวความคิดจากผลงานศิลปะร่วมสมัยชุด “Pink Man” ของมานิต ศรีวานิชภูมิ สามารถสรุปได้ดังนี้ คือ การศึกษาแนวคิดการถ่ายภาพแนวความคิดนั้น สิ่งที่สำคัญคือการใช้แนวคิดที่ศิลปินผู้ทำงานใช้เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างสรรค์ผลงาน โดยจะผ่านกระบวนการการทำงานที่ศิลปินต้องเพื่อตอบโจทย์ของความคิดมากที่สุด ซึ่งผลงานศิลปะร่วมสมัยชุด “Pink Man” ของมานิต ศรีวานิชภูมิ ได้นำหลักการการทำงานภาพถ่ายโดยเน้นแนวความคิดที่สื่อถึงสังคมไทยในขณะนั้นผ่านการแสดงออกด้วยเรื่องของการใช้สัญลักษณ์ เพื่อให้ผู้ชมได้ตีความตามการสร้างสรรค์ผ่านสีหน้า แววตา และการใช้สีที่มีความขัดแย้งกับสภาวะสังคมรวมถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งผู้ชมจะต้องใช้หลักการทฤษฎีการตีความหมายทางด้านสุนทรียศาสตร์เกี่ยวกับสัญลักษณ์ในงานศิลปะ จึงจะทำให้ทราบและสามารถวิเคราะห์แนวความคิดที่ศิลปินต้องการจะเสนอผ่านภาพถ่ายได้ อีกทั้งทำให้ทราบถึงความ เป็นมาของการถ่ายภาพ แนวคิดทฤษฎี และแนวคิดในการตีความความหมายของการถ่ายภาพใช้แนวคิดในยุคศิลปะร่วมสมัย ในการสร้างสรรคงานถ่ายภาพ ควรมีการนำองค์ความรู้เพื่อเป็น การเปรียบเทียบกับภาพถ่าย เพื่อให้ทราบถึงบริบทที่ชัดเจน ทั้งกระบวนการแนวคิด รูปแบบและ กระบวนการสร้างสรรค์ เพื่อสร้างองค์ความรู้และแนวทางปฏิบัติ ที่เน้นการสื่อสารโดยใช้ แนวคิด และเข้าใจในกระบวนการการถ่ายภาพแนวความคิด ข้อเสนอแนะครั้งต่อไปควรศึกษา ข้อมูลของแนวคิดกระบวนการในการสร้างสรรคงานภาพถ่ายแนวความคิดของต่างประเทศทั้งใน ทางด้านทฤษฎีและแนวทางการปฏิบัติ เพื่อความถูกต้องในการพิจารณาประเด็นที่ถูกต้อง ครบถ้วน และควรศึกษาเน้นในเรื่องแนวคิดและกระบวนการในการถ่ายภาพแนวความคิดของ ศิลปินในประเทศไทย เพื่อให้เกิดการศึกษาและเปรียบเทียบในแนวทางการสร้างสรรค์ผลงานเพื่อ

พัฒนาองค์ความรู้สำหรับผู้สนใจทางด้านการถ่ายภาพและแนวทางในการเรียนการสอนในระดับต่าง ๆ ที่มีความเหมาะสมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎิญา ไชยศรี. (2565). Contemporary Art ศิลปะร่วมสมัยที่เกิดขึ้นในยุคปัจจุบัน (แต่ดันเข้าใจยากกว่ายุคที่ผ่านมา). เรียกใช้เมื่อ 8 พฤศจิกายน 2565 จาก <https://groundcontrolth.com/blogs/art-term-contemporary-art>
- กฤษณะ บุญเทียน และศุภรัก สุวรรณวัจน์ . (2560). การสร้างสรรค์ผลงานภาพถ่ายที่สื่อถึงความสงบตามแนวความคิดของพระพุทธศาสนา. วารสารวิชาการศิลปะสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร, 8(2), 106-119.
- กาญจนา แก้วเทพ และคณะ. (2555). สื่อเก่า-สื่อใหม่: สัญญา อัตลักษณ์ อุดมการณ์. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.
- ธนกิจ โคกทอง และคณะ. (2557). การสร้างสรรค์ศิลปะภาพถ่ายภาพดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการขายสินค้าแฟชั่นผ่านเฟซบุ๊ก. วารสารวิชาการศิลปะสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร, 5(1), 26-40.
- ภาณุ บุญพิพัฒนาพงศ์. (2560). ART IS ART, ART IS NOT ART อะไร (แม่ง) ก็เป็นศิลปะ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ Salmon Book.
- _____. (2564). ART and POLITIC. Conceptual Art ศิลปะแห่งความคิดที่ละทิ้งความงามและต่อต้านความสูงส่ง. เรียกใช้เมื่อ 8 พฤษภาคม 2565 จาก <https://themomentum.co/conceptual-art/>
- วิบูลย์ ลีสุวรรณ. (2548). ศิลปะในประเทศไทย: จากศิลปะโบราณในสยามถึงศิลปะสมัยใหม่. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือลาดพร้าว.
- ศรศักดิ์ ศักดิ์บดินทร์. (2559). Conceptual Photography. เรียกใช้เมื่อ 24 พฤษภาคม 2565 จาก <https://fotofaka.com/conceptual-photography/>
- สิทธิธรรม โรหิตะสุข. (2564). พัฒนาการทางความคิดและการสร้างสรรค์ในศิลปะร่วมสมัยไทย. กรุงเทพมหานคร: สันติศิริการพิมพ์.
- สุธี คุณาวิชยานนท์. (2546). จากสยามเก่าสู่ไทยใหม่ว่าด้วยความพลิกผันจากประเพณีสู่สมัยใหม่ร่วมสมัย. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: บ้านหัวแหลม.

_____. (2563). ทศนศิลป์ไทยสมัยใหม่-ร่วมสมัย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อัษฎา โปราณนนท์. (2556). คุณลักษณะของการถ่ายภาพ (Characteristics of Photography). วารสารอารยธรรมศึกษาโขง-สาละวินมหาวิทยาลัยนเรศวร, 4(1), 73-90.